

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖ KULTŪROS PAVELDO KOMISIJA
VALSTYBINĖS KULTŪROS PAVELDO KOMISIJOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2018 m. birželio 29 d. Nr. V17-12(6.1.)

Vilnius

Posėdis vyko nuo 10.00 val. iki 13.00 val.

Posėdžio pirmininkė – Valstybinės kultūros paveldo komisijos (toliau – Paveldo komisija) pirmininkė Evelina Karalevičienė

Posėdžio sekretorė – Paveldo komisijos administracijos Administracinio skyriaus vyresnioji specialistė Justina Ūsonytė

Dalyvavo:

Paveldo komisijos nariai – Augis Gučas, Jūratė Markevičienė, Deivydas Rimkevičius, Skaidra Trilupaitytė, Andrijana Filinaitė, Nijolė Laužikienė, Gediminas Rutkauskas, Jūratė Jurevičienė, Adomas Butrimas, Juozas Algirdas Pilipavičius.

Paveldo komisijos administracijos darbuotojai – Artūras Stepanovič, Rimantas Bitinas, Gytis Oržikauskas, Tatjana Andonova, Anželika Vėžienė, Artūras Bundonis

Kiti dalyviai – Eduardas Šablinskas (Seimo nario Andriaus Palionio padėjėjas-sekretorius), Algimantas Gražulis (Aplinkos ir paveldo apsaugos sąjūdžio narys), Rasa Kalinauskaitė (Seimo nario Naglio Puteikio padėjėja-sekretorė), Gintaras Abaravičius (Trakų istorinio nacionalinio parko direkcijos vadovas), Rimantas Gučas (Lietuvos restauratorių sąjungos pirmininko pavaduotojas), Gintaras Džiovėnas (Kultūros ministerijos Kultūrinės politikos ir paveldo politikos skyriaus patarėjas), Kęstutis Matuliauskas (Šnipiškių bendruomenės atstovas), Nijolė Vaitiekūnaitė (Kultūros paveldo departamento Kontrolės skyriaus vyr. specialistė), Andrius Vaicekauskas (Kultūros paveldo departamento Juridinio skyriaus vedėjas), Virgilijus Kačinskas (Kultūros paveldo centro direktorius).

DARBOTVARKĖ:

1. Dėl Kultūros paveldo apsaugos institucinės pertvarkos metmenų
2. Dėl kilnojamųjų kultūros vertybių įrašymo į Kultūros vertybių registrą
3. Dėl informacijos apie birželio 6–9 d. Varšuvoje vykusią tarptautinę konferenciją dėl pasaulio paveldo atgaivinimo iššūkių

1. SVARSTYTA. Kultūros paveldo apsaugos institucinės pertvarkos metmenys

Renaldas Augustinavičius (kultūros viceministras)

Kultūros paveldo apsaugos institucinės pertvarkos metmenys (toliau – Metmenys) – sisteminės diskusijos pradžia, pradinė fazė, kuri turi būti kuo plačiau išdiskutuota. Metmenų tezės – tai konsultacijų temos. Pristatė 9 pagrindines Metmenų tezes:

1. Tęsti kultūros vertybių įtraukimo į Kultūros vertybių registrą procesą per vertinimo tarybas. Techniškai konsoliduoti Kultūros vertybių ir Nekilnojamojo turto registrus (kadastrus).
2. Nustatyti 5 metų trukmės vertinimo imunitetus, t.y. per šį laikotarpį negali būti keičiamos vertingosios savybės bei objektas įtraukiamas į Kultūros vertybių registrą, jeigu jau buvo priimtas sprendimas jam netaikyti teisinės apsaugos.
3. Supaprastinti šiuo metu painingą kultūros vertybių gradaciją, paliekant du lygmenis: vietinio lygmens kultūros vertybės ir valstybinės reikšmės kultūros vertybės. Valstybinės reikšmės objektų sąrašas trumpas, reprezentatyvus ir jų tvarkymo darbams skiriamas iki 100 proc. finansavimas.
4. Siekiant sukurti finansinę paramą kitoms vertybėms, numatyti trimetę kultūros vertybių aktualizavimo programą, pagal kurią būtų finansuojamos svarbios vietinio lygmens kultūros vertybės.
5. Savivaldybės atlieka pirminę kultūros vertybių apskaitą, vykdo projektinės dokumentacijos derinimą ir savivaldybių merai atsako už vietinio lygmens kultūros vertybių apsaugą. Kultūros ministras už valstybinės reikšmės objektų apsaugą.
6. Kultūros vertybių vertinimo aktas yra pagrindinis apskaitos ir apsaugos dokumentas, kuris privalomas tiek rengiant teritorijų planavimo dokumentus, tiek statinių projektus.
7. Įgyvendinant „keturių akių“ principą ir suformuoti nešališką „arbitražinį“ subjektą, kuris nedalyvaudamas nei apskaitos, nei projektų derinimo procese, įgyvendintų nešališką „priešteisminio“ ginčo paveldosaugos srityje nagrinėjimo funkciją.
8. Ši institucija atliktų ir centralizuotą kultūros vertybių monitoringą bei jo duomenimis būtų skiriamas finansavimas kultūros vertybėms.
9. Konsoliduojant viso kultūros sektoriaus infrastruktūros procesus, t.y. įgyvendinti Vyriausybės protokolinį sprendimą, vietoj VĮ „Lietuvos paminklai“ (pavaldus KPD) įsteigti BĮ Kultūros infrastruktūros centras, kuris atliktų konsoliduotas ne tik kultūros paveldo tvarkybos darbus,

bet ir visų kultūros infrastruktūros objektų (muziejų, bibliotekų, archyvų, teatrų, koncertinių įstaigų) statybos darbų užsakovo funkcijas.

Konsultacijų metu ypatingai abejota dėl pagrindinio vaidmens suteikimo savivaldybėms paveldosaugoje. Tai vienas iš Metmenų rizikos veiksnių. Savivaldos institucijomis nepasitikima, jose esama aukšto korupcijos lygio, trūksta kompetencijų ir finansinių išteklių.

Prieš vykdant pertvarką reikėtų sutvarkyti paveldo apsaugą reglamentuojančių teisės aktų spragas, apibrėžti paveldo bendruomenių institutą, sustiprinti jų galias, suteikti bendruomenėms pareigas ir teises. Pritarimo iš konsultacijų dalyvių dėl Metmenų negauta, būta daug konstruktyvios kritikos.

Konsultacijų metu sutarta pertvarkos nespirtinti, tačiau prieita išvados, kad sistema turi būti tobulinama. Suformuota darbo grupė turėtų įvertinti esamą situaciją. Yra siūlomos trys darbo grupių alternatyvos (I alternatyva – „Mažoji darbo grupė“, II alternatyva – „Didžioji darbo grupė“ (A ir B subalternatyvos) bei III alternatyva „Dviejų lygmenų darbo grupė“. Ši darbo grupė turėtų veikti dviem lygmenimis – dalykiniu, kuriame dirbtų įvairių sričių paveldosaugos profesionalai, ir socialiniu, kuris teiktų pasiūlymus ir vertintų profesionalų grupės darbą. Darbo grupės pagrindinis tikslas būtų parengti Integralios kultūros paveldo apsaugos politikos modelį. Darbo grupė turėtų būti suformuota iki š.m rugsėjo 7 d., o jos veiklą planuojama baigti iki š.m. gruodžio 31 d.

Kreipėsi į Paveldo komisiją, prašydamas teikti siūlymus dėl Metmenų ir darbo grupės veiklos.

Juozas Algirdas Pilipavičius (Paveldo komisijos narys)

Pasidomėjo, kaip kultūros viceministras vertina atskaitingų paveldosaugos institucijų ir jų vadovų veiklą.

Skaidra Trilupaitytė (Paveldo komisijos narė)

Pasidomėjo, kodėl norima nustatyti 5 m. laikotarpį, per kurį be kultūros paveldo valdytojų sutikimo negali būti keičiamos kultūros vertybei nustatytos vertingosios savybės.

Nijolė Laužikienė (Paveldo komisijos narė)

Pasidomėjo, ar funkcijų perdavimas savivaldybėms yra pagrįstas ir išdiskutuotas. Minima, kad savivaldai perduodama daug funkcijų, tačiau, kita vertus, norima riboti jų pasirinkimo galimybes.

Evelina Karalevičienė (Paveldo komisijos pirmininkė)

Informavo, kad Lietuvos savivaldybių asociacija rengė pasitarimą dėl Metmenyse nurodytų paveldo apsaugos funkcijų perdavimo savivaldybėms. Tokiems siūlymams buvo nepritarta. Beveik baigtos Paveldo komisijos analizės duomenimis, savivaldybių galimybės paveldosauginiu požiūriu yra ribotos.

Andrijana Filinaitė (Paveldo komisijos narė)

Pastebėjo, kad Didžiosios darbo grupės veikloje numatyta, kad bus deleguoti tik 4 atstovai iš Lietuvos savivaldybių asociacijos. Tai nėra pakankamas skaičius, kad būtų įsisavinti visų savivaldybių interesai.

Jūratė Jurevičienė (Paveldo komisijos narė)

Darbo grupės veiklos terminai yra abejotini. Darbo grupę planuojama sudaryti vasarą, o jos veiklą pabaigti šventiniu laikotarpiu.

Jūratė Markevičienė (Paveldo komisijos narė)

Anksčiau buvo skelbiama, kad yra svarstomi kultūros paveldo apsaugos institucijų pertvarkos metmenys. Dabar matoma visai kito pobūdžio darbo grupė, kuri turės parengti integralios kultūros paveldo apsaugos politikos modelį. Tai du skirtingi dalykai. Kol kas modeliuoti politiką nėra prasmės, nes sistema neveikia struktūriškai.

Renaldas Augustinavičius (kultūros viceministras)

Paveldosaugos institucijų ir jų vadovų veikla yra užprogramuota ydingoje paveldosaugos sistemoje, todėl reikia taisyti sisteminės klaidas, nes bet kuris vadovas susidurtų su problemomis.

Įvedant 5 m. laikotarpį, per kurį be kultūros paveldo valdytojų sutikimo negali būti keičiamos kultūros vertybei nustatytos vertingosios savybės, siekiama apsaugoti investicinę aplinką. Šis laikotarpis skiriamas parengti planavimo dokumentus, projektus bei realizuoti darbus.

Darbo grupės sudarymo ir veiklos terminai gali būti koreguojami.

Rasa Kalinauskaitė (Seimo nario Naglio Puteikio padėjėja-sekretorė)

Dviejų lygmenų darbo grupėje visuomeninės organizacijos ir bendruomenės yra atstovaujamos per mažai. Darbo grupėje bendruomenės turi būti atstovaujamos ne stebėtojo, o dalyvio teisėmis, o į jų pasiūlymus ir argumentus būtų reaguojama.

Paveldosaugos sistemos tobulinamas turi būti pradedamas nuo vertybinių dalykų, įtraukiamos paveldo bendruomenės ir joms suteikiama galimybė vertinti teikiamus siūlymus.

Siūlymas, kad visuomeninių organizacijų pastabos gali būti motyvuotai priimtos arba atmestos, yra ydingas.

Evelina Karalevičienė (Paveldo komisijos pirmininkė)

Kreipėsi į Paveldo komisijos narius, prašydama teikti konstruktyvius siūlymus ir nuomonę dėl darbo grupės veiklos modelio. Pasisakė už Dviejų lygmenų darbo grupės variantą.

Skaidra Trilupaitytė (Paveldo komisijos narė)

Darbo grupėje visuomeninės organizacijos turėtų būti atstovaujamos ne stebėtojo, o dalyvio teisėmis.

Gediminas Rutkauskas (Paveldo komisijos narys)

Nepritarė ne vienai iš siūlomų, taip pat ir Dviejų lygmenų darbo grupei, nes darbas tokios didelės apimties, skirtingų požiūrių, srities bei viešojo valdymo principų išmanymo žmonių grupėse būtų menkai vaisingas. Pasiūlė, kad Paveldo komisijos iniciatyva bendradarbiaujant su Kultūros ministerija sudarytos ribotos apimties autoritetinių ekspertų darbo grupės pagalba pirmiausia reikėtų suformuoti politinius prioritetus, o juos parengus plačiai išviešinti su reikiamais paaiškinimais ir argumentacija. Taip pat tarpžinybiškai plačiai aptarti ir bendrai įvertinti gautas racionalias kritines pastabas bei dalykinius pasiūlymus. Šiuos politinius prioritetus apsvarsčius ir jiems galutinai pritarus Paveldo komisijai, teikti juos LR Seimui ir Vyriausybei kaip pagrindą paveldosaugos sistemos tobulinimui.

Juozas Algirdas Pilipavičius (Paveldo komisijos narys)

Siūlė nevertinti Metmenų. Paveldo komisija turėtų pateikti nuomonę ne dėl pritarimo paveldosaugos sistemos pertvarkai, o sistemos tobulinimui. Dėl nuomonės pateikimo dėl Dviejų lygmenų darbo grupės susilaikė.

Nijolė Laužikienė (Paveldo komisijos narė)

Pritarė Dviejų lygmenų darbo grupės veiklai, tačiau pastebėjo, kad darbo grupės Antrajame lygmenyje esantys subjektai turėtų būti plačiai atstovaujami bei įsiklausoma į jų pastabas.

Paveldo komisijos narys Deivvydas Rimkevičius pasišalino iš posėdžio

Jūratė Markevičienė (Paveldo komisijos narė)

Siūlė atkreipti dėmesį į Paveldo komisijos priimtus kelis programinius sprendimus dėl nacionalinės paveldo apsaugos politikos bei strategijos.

Pritarė Dviejų lygmenų darbo grupei, tačiau siūlė peržiūrėti ir keisti dabartinę planuojamą darbo grupės sudėtį.

Evelina Karalevičienė (Paveldo komisijos pirmininkė)

Siūlė Paveldo komisijai priimti nutarimą, kuriame nurodyti, kad Paveldo komisija nepitaria pagrindinėms Metmenų tezėms, dar vienam politikos modelio kūrimui, bet pritaria paveldosaugos sistemos tobulinimui. Siūlė pritarti Dviejų lygmenų darbo grupei, tačiau nutarime rekomenduoti peržiūrėti darbo grupės sudėtį, suformuoti tikslus, atsižvelgti į ankstesnius Paveldo komisijos sprendimus ir analizes bei siūlyti koreguoti numatytus darbo grupės veiklos terminus.

BENDRU SUTARIMU NUTARTA. Įvertinus Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos parengtų Kultūros paveldo apsaugos institucinės pertvarkos metmenų projektą bei konsultacinių susitikimų ataskaitą, priimti Paveldo komisijos nutarimą, kuriame pritarti esamos paveldosaugos sistemos tobulinimui (o ne dar vieno politikos modelio kūrimui), suformuojant darbo grupę (pagal III

alternatyvą „Dviejų lygmenų darbo grupė“), peržiūrint pasiūlytą jos sudėtį, suformuojant tikslus ir koreguojant numatytus darbo grupės veiklos terminus.

2. SVARSTYTA. Kilnojamųjų kultūros vertybių įrašymas į Kultūros vertybių registrą.

Artūras Stepanovič (Paveldo komisijos Paveldosaugos ir strateginio planavimo skyriaus vyr. specialistas)

Paveldo komisija gavo Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos prašymą pateikti Paveldo komisijos nuomonę dėl Vilkaviškio vyskupijos bažnyčiose esančių kilnojamųjų kultūros vertybių, registruotų Kultūros vertybių registre kaip nekilnojamoms, duomenų tikslinimo ir įrašymo į Kultūros vertybių registrą. Siūlė pritarti minėtų kultūros vertybių duomenų tikslinimui ir įrašymui į Kultūros vertybių registrą, nurodant jų rūšį kaip kilnojamą ir tinkamai sutvarkant apskaitos dokumentaciją.

Balsavimas dėl kilnojamųjų kultūros vertybių duomenų tikslinimo ir įrašymo į Kultūros vertybių registrą:

Už – 10

Prieš – nėra

Susilaikė – nėra

NUTARTA. Pritarti kilnojamųjų kultūros vertybių, registruotų Kultūros vertybių registre kaip nekilnojamoms, duomenų tikslinimui ir įrašymui į Kultūros vertybių registrą, nurodant jų rūšį kaip kilnojamą ir tinkamai sutvarkant apskaitos dokumentaciją.

3. SVARSTYTA. Informacija apie birželio 6–9 d. Varšuvoje vykusią tarptautinę konferenciją dėl pasaulio paveldo atgaivinimo iššūkių.

Gytis Oržikauskas (Paveldo komisijos Paveldosaugos ir strateginio planavimo skyriaus vyr. specialistas)

Pristatė birželio 6–9 d. Varšuvoje vykusios tarptautinės konferencijos dėl pasaulio paveldo atgaivinimo iššūkių pagrindines tezes ir priimtą Varšuvos rekomendaciją dėl pasaulio paveldo atgaivinimo ir atstatymo.

Posėdžio pirmininkė

Posėdžio sekretorė

Evelina Karalevičienė

Justina Ūsonytė